

Prof. Dr. Oktay UYGUN
Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi

DEVLET TEORİSİ

İÇİNDEKİLER

İçindekiler.....	V
------------------	---

Giriş Bölümü TEMEL KAVRAMLAR

İktidar	2
Otorite.....	2
Siyasal İktidar.....	3
Meşruiyet.....	7
Devlet	8
Egemenlik.....	9

Birinci Bölüm DEVLETİN KÖKENİ

I- DEVLET ÖNCESİ TOPLUMLAR	11
A- İlkel Toplumda Siyasal İktidarın Niteliği.....	13
İlkel Toplum Eksikleriyle Tanımlamak!.....	14
Pazardan Yoksunluk	15
Yazıdan Yoksunluk.....	16
Devletten Yoksunluk	16
Tarihten Yoksunluk	19
<i>Tartışma Konusu 1</i>	
<i>İlkel Toplumda Önderin Gücü</i>	<i>20</i>

B-	İlkel Toplumda Eşitliğin Korunması	22
	İnsan Vücuduna Kazınan Yasa.....	23
	Özel Mülkiyet Yasası, Potlaç, Mübadele	24
	Nüfusun Dengede Tutulması	27
	Anaerkillik, Anasoyluluk ve Kadının Statüsü.....	31
	<i>Tartışma Konusu 2</i>	
	<i>Siyasal İktidarın Cinsiyeti</i>	34
	<i>Tartışma Konusu 3</i>	
	<i>İkellik ve Uygarlık Üzerine</i>	36
II-	İLKEL TOPLUMDAN DEVLETLİ TOPLUMA GEÇİŞ	37
A-	Devletin Ortaya Çıkışı: Dış Etkenler.....	39
	Fetih Teorisi ve Mezopotamya'da Devletin Doğuşu.....	40
	Fetih Teorisi ve İnkı Uygarlığı	43
	Hidrolik Tuzak	45
B-	Devletin Ortaya Çıkışı: İç Etkenler	45
1-	Dini Etkenler ve Pierre Clastres	46
	Marksist Devlet Teorisine Eleştiri	46
	Ormanın Peygamberleri.....	48
	Maya Uygarlığı Bir İstisna mı?	51
2-	Ekonomik Etkenler ve Marvin Harris	52
	Solomon Adalarında Büyük Adamlık Kurumu	53
	Trobriand Adalarında Büyük Adamlık Kurumu.....	54
	Bunyoro Topluluğunda Büyük Adamlık Kurumu.....	55
C-	Devletin Kuruluşuna Yol Açan Etkenlerin Değerlendirilmesi	56
	<i>Tartışma Konusu 4</i>	
	<i>Mezopotamya: İlk Kentler, İlk Devletler</i>	57
	<i>Tartışma Konusu 5</i>	
	<i>İlkel Toplumun Devletleşme Sürecinde Savaşçı ve Barışçı İlişkiler</i>	59

İkinci Bölüm

KENT DEVLETİ

I-	ŞEFLİKLERDEN KENT DEVLETİNE GEÇİŞ.....	61
II-	İLK KENT DEVLETLERİ.....	63

III- İLK İMPARATORLUK	67
Tartışma Konusu 6	
<i>Sümer Kent Devletlerinin Niteliği</i>	69
IV- ESKİ YUNAN UYGARLIĞINDA KENT DEVLETLERİ.....	70
V- YUNAN KENT DEVLETLERİ VE DOĞRUDAN DEMOKRASİ.....	73
A- İlk Demokratik Reformlar	75
B- Atina Demokrasisinin Kurumları.....	79
1- Yasama: Halk Meclisi (Ekklesia)	79
2- Yürütme: Beşyüzler Konseyi.....	83
3- Yargı: Halk Mahkemesi (Dikasterion)	85
Tartışma Konusu 7	
<i>Sokrates'in Yargılanması</i>	89
VI- ATİNA DEMOKRASİSİNİN GERÇEKLEŞTİĞİ KOŞULLAR.....	91
A- Küçük Ölçekli Bir Devlet	91
B- Yüz Yüze Toplum	92
C- Türdeş Sosyal Yapı.....	93
VII- ATİNA DEMOKRASİSİNDE KİŞİSEL ÖZGÜRLÜKLER	94
A- İfade Özgürlüğü	95
B- İnanç Özgürlüğü.....	98
C- Kişi Güvenliği ve Kişi Dokunulmazlığı	100
D- Mülkiyet Hakkı ve Konut Dokunulmazlığı	101
VIII- ATİNA'DA YURTTAŞLIK STATÜSÜ VE YURTTAŞLIK BİLİNCİ	102
A- Sitenin Bağımsızlığı.....	102
B- Siyasal Yaşama Aktif Katılım	103
Devletsiz Demokrasi	104
Bir Yaşam Biçimi Olarak Demokrasi.....	105
C- Atina'da Kölelik.....	108
D- Amatör Siyaset	112
Tartışma Konusu 8	
<i>Atina Demokrasisinde İktidarın Sınırı</i>	115
IX- ATİNA'DA MUHALİF SİYASAL DÜŞÜNCE	117
A- Radikal Muhalefet: Platon.....	117
Platon'un Toplum ve Devlet Anlayışı	119
Platon'un Adalet Anlayışı	121

Platon'da Mülkiyet ve Aile.....	122
Platon'da Kadın – Erkek Eşitliği.....	123
Kölelik.....	123
Tartışma Konusu 9	
<i>İyi ile Kötünün Çelişkisi</i>	125
B- İlimli Muhalefet: Aristoteles	126
Aristoteles'in İnsan, Toplum ve Devlet Anlayışı.....	128
Aristoteles'e Göre Yönetimlerin Değişme Nedenleri	130
Aristoteles'e Göre En İyi Yönetim	131
Eşitsizliklerin Meşrulaştırılması.....	133
Aristoteles'in Adalet Anlayışı	134
X- YUNAN KENT DEVLETLERİNİN ÇÖKÜŞÜ.....	135
Epikürizm	135
Stoisizm	137
XI- ROMA'DA SİYASAL DÜŞÜNCE	138
Polybios	139
Marcus Tullius Cicero.....	139
Tartışma Konusu 10	
<i>Roma'nın Başarıları</i>	140
XII- İMPARATORLUK BİR GLOBAL TOPLUM MUDUR?	141
İmparatorluk ve Devlet.....	142
İmparatorluk, Hegemonya, Konfederasyon.....	144

Üçüncü Bölüm

FEODAL DEVLET

I- FEODAL TOPLUM.....	150
Feodal Beylerin Kökeni	151
Serflerin Kökeni	151
II- FEODAL İKTİDAR	152
İktidarın Bölünmesi.....	152
Hıristiyanlık	154
III- TEOKRATİK İKTİDAR ANLAYIŞI.....	155

A-	Tanrı Devleti: Aziz Agustinus.....	155
B-	Tanrısal Yasaların Üstünlüğü: Aquino'lu Thomas.....	157
	Tartışma Konusu 11	
	<i>Katolik Kilisesi'nin Gücü</i>	159
IV-	LAİK İKTİDAR ANLAYIŞI	160
A-	İnsan Yapımı Yasaların Üstünlüğü: Padova'lı Marsilius.....	161
B-	İktidarın Kökenine İlişkin İlk Bilimsel Teori:	
	İbni Haldun	164
	1- Siyasal İktidarın Kökeni.....	165
	2- Soy Dayanışması (Asabiyyet).....	167
	Evrensel Bir Sosyal Yasa.....	167
	Dayanışma Biçimleri	169
	Soy Dayanışması ve Devletin Kuruluşu	170
	Soy Dayanışmasının Niteliği.....	170
	3- Dönemler Kuramı (Tavırlar Teorisi)	172
	4- Dönemler Kuramının Eleştirisi	173
	Organisizm.....	174
	Fatalizm (Kadercilik).....	176
	Pesimizm (Kötümserlik)	177
	Tartışma Konusu 12	
	<i>Yakın Tarihimize İbni Haldun'un Gözüyle Bakmak</i>	181

Dördüncü Bölüm

ULUS DEVLET

I-	EGEMEN İKTİDARIN DOĞUŞU	184
A-	Laik İktidar: Nicola Machiavelli.....	186
	İtalya'nın Ulusal Birliği.....	187
	İktidarın Kaynağı	189
	İktidarın Meşruiyeti.....	190
	Tartışma Konusu 13	
	<i>Monarşik Yönetimin Büyüsü</i>	192
B-	Egemen İktidar: Jean Bodin	194
	Egemen Devletin Özellikleri	195

	Bodin'in Egemenlik Anlayışının Sonuçları.....	201
C-	Yeni Bir Meşruiyet Anlayışı: Thomas Hobbes	201
	Hobbes ve Doğa Durumu	203
	Hobbes ve Toplum Sözleşmesi	205
	Toplum Sözleşmesinin Sonuçları ve Yönetim Biçimleri.....	207
	Hobbes'un Doğal Haklar ve Adalet Anlayışı.....	208
	Hobbes'a Göre İktidarın Sınırı: Yaşam Hakkı.....	210
	Tartışma Konusu 14	
	<i>Hobbes'un Leviathan'ı ve 20. Yüzyıl Diktatörlükleri</i>	213
	Tartışma Konusu 15	
	<i>Thomas Hobbes'un Eleştirisi</i>	214
II-	EGEMEN İKTİDARIN SINIRLANMASI	215
A-	Doğal Haklar Teorisi: John Locke	216
	İktidarın Kaynağı	217
	Doğa Durumu ve Toplum Sözleşmesi.....	218
	İktidarın Sınırı ve Direnme Hakkı.....	220
	Yönetim Biçimleri ve Mutlak İktidar	222
	Locke ve Kuvvetler Ayrılığı İlkesi.....	223
	Mülkiyet Hakkı.....	224
	Tartışma Konusu 16	
	<i>Mülkiyet Hakkının Kökeni</i>	226
B-	Kuvvetler Ayrılığı İlkesi: Charles Louis Montesquieu.....	230
	Yönetim Biçimleri ve Dayandıkları İlkeler.....	232
	Kuvvetler Ayrılığı İlkesi	234
III-	EGEMEN İKTİDARIN DEMOKRATİKLEŞMESİ	235
A-	Halk Egemenliği: Jean-Jacques Rousseau	235
	Toplum Sözleşmesi.....	237
	Genel İrade: Yanılmaz Bir İçgüdü	239
	Rousseau'nun Yasa Anlayışı.....	242
B-	Çoğunluğun Despotizmi Tehlikesi ve Rousseau	243
	Kuvvetler Birliği mi? Kuvvetler Ayrılığı mı?.....	246
	Rousseau'da Yönetim Biçimleri	249
	Rousseau ve Doğal Haklar Teorisi.....	251
C-	Toplum Sözleşmesi'nin Ulus Devlete Uygulanabilirliği	252

	Tartışma Konusu 17	
	<i>Çoğunluğun Despotizmi</i>	255
IV-	EGEMEN İKTİDARIN BÖLÜNMESİ:	
	FEDERAL DEVLET	257
A-	Federal Devlet ve Egemenliğin Bölünmezliği İlkesi.....	258
B-	Klâsik Egemenlik Anlayışının Aşılması.....	261
C-	Federal Devlet ve Çağdaş Egemenlik Anlayışı.....	265
D-	ABD'nin Kuruluşunda Egemenlik Tartışması	268
E-	Egemenlik Atomunun Bölünmesi.....	269
	Federal Hukuk Üstün müdür?.....	274
	Egemenlik Kaynağında Bölünmüş müdür?	276
F-	Bölgeci Devlet.....	279
	1- İtalya	279
	2- İspanya	281
	3- Fransa	283
G-	Bölgeci Devlet ve Federal Devletin Karşılaştırılması	285
H-	Federal Devlet ve Konfederasyonun Karşılaştırılması.....	288
	Tartışma Konusu 18	
	<i>Günümüzde Egemenlikten Ne Anlamalıyız?</i>	292

Beşinci Bölüm

MODERN SİYASAL İDEOLOJİLER

I-	LİBERALİZM VE SOSYAL DEVLET ANLAYIŞI.....	295
A-	Liberalizmde Birey, Toplum ve Devlet İlişkileri.....	296
	Siyasal Liberalizm – Ekonomik Liberalizm.....	297
	Devlet İktidarının Sınırı.....	298
	Liberalizmin Özgürlük Anlayışı.....	298
	Liberalizm ve Demokrasi	300
B-	Sosyal Devlette Birey, Toplum ve Devlet İlişkileri.....	301
	Sosyal Devletin Özgürlük ve Eşitlik Anlayışı.....	302
	Sosyal Devlet Anlayışı ve Demokrasi.....	303
II-	MARKSİZM.....	305
A-	Marksizmin Felsefi Temeli: Diyalektik Materyalizm.....	306

B-	Marksizmin İnsan, Toplum ve Devlet Anlayışı	308
	Marksizmin Özgürlük Anlayışı	309
	Marksizmin Eşitlik Anlayışı	312
	Marksizm ve Demokrasi.....	313
C-	Marksizmin Öngörülleri	315
D-	Marksizmin Uygulaması: SSCB Deneyimi	317
III-	FAŞİZM.....	322
A-	Faşizmin İtalya'da Doğuşu	323
B-	Faşizmde Birey, Toplum ve Devlet İlişkileri.....	324
	Korporasyonlar ve Korporatif Ekonomi	324
	Faşizmin Özgürlük ve Eşitlik Anlayışı	325
	Faşizm ve Demokrasi	327
C-	Faşist Hareketin Değerlendirilmesi	328
	Tartışma Konusu 19	
	<i>Yirminci Yüzyılda Diktatörlük ve Faşizm</i>	329
IV-	NASYONAL SOSYALİZM	330
A-	Nasyonal Sosyalizmin Almanya'da Doğuşu	331
B-	İrk Devletin Kuruluşu	333
C-	Nasyonal Sosyalist İktidarın Özellikleri.....	335
D-	Totaliter Diktatörlük.....	337
	Tartışma Konusu 20	
	<i>Alman Faşizmi ve Kitle Ruhu</i>	340
	Tartışma Konusu 21	
	<i>Nasyonal Sosyalizm ve Komünizm: Benzerlikler ve Farklılıklar</i>	341
V-	ANARŞİZM.....	342
A-	Anarşizm ve Bireyin Önemi	344
B-	Anarşizmin Özgürlük ve Eşitlik Anlayışı	345
C-	Anarşizm ve Şiddet	347
D-	Anarşist Toplumda Kuralların Kaynağı ve Niteliği.....	349
E-	Anarşizm ve Demokrasi	351
	Tartışma Konusu 22	
	<i>Bir Devlet Düşmanı ile Röportaj</i>	354

Altıncı Bölüm

DEMOKRASİ TEORİSİ

I-	MODERN ÇAĞ'DA DEMOKRASİNİN YENİDEN DOĞUŞU	359
	Mekân ve Zamanda Farklılık	360
	Demokratikleşme Dalgaları	361
II-	MODERN DEMOKRASİYİ BİÇİMLENDİREN ETKENLER.....	362
	1) Cumhuriyetçi Gelenek	362
	2) Kuvvetler Ayrılığı.....	364
	3) Siyasal Temsil	365
	4) Liberalizm	367
	5) Doğal Haklar Teorisi.....	368
	6) Laiklik	369
III-	DEMOKRASİ NASIL HAKLILAŞTIRILABİLİR?	371
	A- Tarihsel Deneyim	371
	B- Demokrasinin Ahlaki Temeli	373
	Ahlaki Özerklik	374
	Doğal Eşitlik İlkesi.....	376
	Bireysel Kendi Kaderini Tayin Hakkı	377
	C- Demokrasinin Rasyonel Temeli	381
	Bireysel Çıkarların Belirlenmesi	383
	Bireysel Çıkarların Gerçekleştirilmesi	385
	Bireysel Çıkar - Kamu Yararı Ayrımı.....	387
	Liberal ve Cumhuriyetçi Yaklaşımlar	388
	Demokratik Süreç ve Kamu Yararının Belirlenmesi	390
	Kamu Yararı, Uzmanlaşma ve Elit Yönetimi	394
IV-	DEMOKRASİ MODELLERİ	399
	İktidarın Doğrudan Kullanımından İktidarın Denetlenmesine.....	399
	Modern Çağın İlk Demokrasi Teorileri.....	400
V-	DEMOKRATİK ELİTİZM VE KATILIMCI DEMOKRASİ	403
	Halkın Siyasetteki Rolü	403
	Siyasal Elitin Rolü.....	405
	Yurttaşların Çıkarlarının Korunması	409
	Siyasal Katılımın Arttırılması Sorunu.....	410

	Kaybolan Perspektif	411
	İşyeri Demokrasisi	413
	Tartışma Konusu 23	
	<i>Mondragon Kooperatifler Grubu</i>	414
	Demokrasinin Yaygınlaştırılması ve Rejimin İstikrarı	421
	Halkoylaması	422
	Tartışma Konusu 24	
	<i>Modern Devlet ve Doğrudan Demokrasi</i>	428
	Tartışma Konusu 25	
	<i>Demokratik Toplumlar Ne Tür Bir Despotizmden Korkmalıdır?</i>	430
VI-	ÇOĞUNLUK DEMOKRASİSİ VE KONSENSÜS DEMOKRASİSİ	431
	A- Yeni Bir Toplum ve Yeni Bir Siyaset Anlayışı	432
	B- Çoğunluk ve Konsensüs Modellerinin Karşılaştırılması.....	434
	C- Demokrasi Modelleri ve Sosyal Yapı	441
VII-	TÜRKİYE'NİN DEMOKRASİ SERÜVENİ.....	444
	A- Osmanlı Devleti Dönemi.....	444
	Tartışma Konusu 26	
	<i>Yerel Kongre İktidarları</i>	446
	B- Türk Devrimi ve Demokratikleşme	448
	C- Tek Parti Rejiminin Niteliği	450
	D- Çok Partili Dönem	456
	E- 1961 Anayasası ve Çoğulcu Demokrasi Anlayışı	458
	Tartışma Konusu 27	
	<i>Milli Egemenlik ve Milli İrade</i>	461
VIII-	TÜRKİYE'DE HUKUK DEVLETİ İLKESİNİN GELİŞİMİ.....	463
	Tanzimat Dönemi	464
	Meşrutiyet Dönemi	465
	Cumhuriyet Dönemi.....	465
	Tartışma Konusu 28	
	<i>Anayasa Mahkemesi'nin Hukuk Devleti Anlayışı</i>	468
IX-	KONSENSÜS DEMOKRASİSİ VE TÜRKİYE.....	470
	Türkiye'nin Sosyal Yapısı.....	471
	Kültürel Kimliklerin Siyasallaşması	473
	Bir Tespit ve Değerlendirme.....	475

Yedinci Bölüm

İNSAN HAKLARI TEORİSİ

I-	TEMEL KAVRAMLAR VE TARİHSEL GELİŞİM.....	478
A-	İnsanın Değeri ve İnsan Onuru	478
B-	Modern Çağ'da İnsan Hakları Öğretisinin Doğuşu.....	483
	Hak Kavramı.....	485
	İnsan Hakları Kavramı	486
	İnsan Haklarının Benzer Kavramlardan Ayırt Edilmesi.....	488
II-	İNSAN HAKLARININ KAYNAĞI.....	489
	Doğal Hukuk ve Doğal Haklar Teorisi.....	489
	Doğal Haklar Teorisinin Eleştirisi	492
	İnsan Doğası ve İnsan Gereksinimleri	493
	İnsan Doğası ve İnsanın Olanakları.....	496
	İnsan Hakları Keşif mi, İcat mı?	497
	Doğal Haklar Teorisinin Sonuçları.....	498
III-	HAK KUŞAKLARI VE BÜTÜNSELLİK İLKESİ.....	501
	Birinci Kuşak (Klasik) Hakların Doğuşu	502
	İkinci Kuşak (Sosyal) Hakların Doğuşu	503
	Üçüncü Kuşak Hakların Doğuşu	505
	Dördüncü Kuşak Hakların Doğuşu	506
	İnsan Haklarının Bütünlüğü İlkesi	507
IV-	KÜLTÜREL RÖLATİVİZM VE EVRENSELLİK İLKESİ	508
A-	İnsan Haklarının Tarihsel Özgüllüğü ve Evrensellik.....	509
B-	Geleneksel Hint Kültürü ve İnsan Hakları.....	513
	Tartışma Konusu 29	
	<i>Roop Kanwar: Kurban mı, Tanrıça mı?</i>	518
C-	İslam Kültürü ve İnsan Hakları.....	521
	1- İnsan Haklarına İslami ve Evrensel Yaklaşımlar.....	521
	2- İslam Hukuku ile İnsan Hakları Öğretisi Arasındaki Uyumsuzluk	525
	1) Kölelik.....	525
	2) Sabit Cezalar (Hadd Cezaları).....	526
	3) İnanmayanların Durumu	528
	4) Din ve Vicdan Özgürlüğü ile Dinden Dönme Cezası	528

5) Hıristiyan ve Yahudi Azınlıkların Statüsü.....	530
6) Kadınların Statüsü.....	530
3- Özgürlükçü Yorumun Sınırları	533
D- Evrensellik – Kültürel Rölativizm Gerilimi Üzerine Bir Değerlendirme	535
V- BİRİNCİ KUŞAK HAKLARLA İLGİLİ TARTIŞMALAR.....	537
Birinci Kuşak Hakların Gerçekleştirilmesinde Devletin Pozitif Edimi	538
Pozitif Edimin Anayasada Düzenlenmesi	542
VI- İKİNCİ KUŞAK HAKLARLA İLGİLİ TARTIŞMALAR.....	542
A- İkinci Kuşak Haklara Yönelik Liberal Eleştiri.....	542
B- Sosyal Hakların Güçlendirilmesi.....	548
Küreselleşme ve Sosyal Haklar.....	548
Küresel Fırsat Eşitliği.....	551
Sosyal Hakların Somutlaştırılması	554
Tartışma Konusu 30	
<i>Yeni Sosyal Haklar</i>	555
Devletin İktisadi ve Sosyal Ödevlerinin Sınırı	556
Anayasa Mahkemesi ve Sosyal Haklar.....	558
VII- ÜÇÜNCÜ KUŞAK HAKLARLA İLGİLİ TARTIŞMALAR.....	559
Üçüncü Kuşak Hakların Niteliği.....	560
Hakkın Unsurları	562
Hakların Öznesiyle İlgili Sorunlar.....	563
Halkların Kendi Kaderini Tayin Hakkı	564
Kültürel Kimliğe Saygı Hakkı.....	565
VIII- DÖRDÜNCÜ KUŞAK HAKLARLA İLGİLİ TARTIŞMALAR.....	567
A- Biyo-teknoloji ve İnsan Doğası.....	568
B- Bilişim Teknolojisi ve İnsan Onuru	575
C- Yeni Tehditlerin Ortaya Çıkardığı Yeni Hak Talepleri.....	577
Kişisel Bütünlük Hakkı?	578
Kişisel Verilerin Korunması Hakkı.....	579
IX- İNSAN HAKLARI VE ULUSLARARASI POLİTİKA.....	581
Westphalia Modeli Dünya Düzeni ve İnsan Hakları.....	581
Yirminci Yüzyılda İnsan Hakları: Küresel Bir İdeoloji	582
Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	584
İnsan Hakları, Yayılmacı Dış Politika ve Silahlı Müdahale.....	585

Sekizinci Bölüm
SİYASAL ÖZGÜRLÜKLER VE DEMOKRASİ

I-	İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ.....	589
A-	AİHS ve Türk Hukukunda İfade Özgürlüğü.....	590
	İfade Özgürlüğünün Negatif ve Pozitif Boyutları.....	592
	İfade Özgürlüğünün Kapsamı ve Sınırları	593
B-	İrkçi Düşünce Açıklamaları	594
	Uluslararası Hukuk Bakımından.....	595
	Türk Hukuku Bakımından	602
	İfade Özgürlüğünün Sınırlanmasında Takdir Yetkisi.....	603
C-	Dini ve Ahlaki Konulara İlişkin İfade Özgürlüğü	605
D-	Nefret İfadesi ve TCK 216.....	607
	1- Suçun Niteliği.....	607
	2- TCK 216 ve İnanç Temelli Kısırtma.....	610
E-	Siyasal Eleştiri Özgürlüğü.....	614
	1- Siyasal Eleştiri ve TCK 301.....	615
	Tartışma Konusu 31	
	<i>Türk Milletini Aşağılama Suçu ve İfade Özgürlüğü</i>	621
	2- Politikacılara Yönelik Eleştiri ve Politikacıların Eleştiri Özgürlüğü	625
	3- TCK 305: Temel Millî Yararlara Aykırılık Suçu.....	629
F-	Ayrımcı Görüşler.....	630
G-	Vicdani Ret ve İfade Özgürlüğü	632
II-	SİYASAL ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ	634
A-	Siyasal Partilerin İşlevi.....	634
B-	AİHS ve Siyasal Parti Özgürlüğü	636
C-	AİHM İçtihatları Çerçevesinde Türk Hukukunun Değerlendirilmesi	643
	1- Ülke Bütünlüğün Korunması ve Bölünmezlik İlkesi.....	643
	2- Siyasi Partiler Kanunu'ndaki Şekli Yasaklar.....	648
	3- Devletin Temel İlkelerinin Değiştirilmesi Sorunu.....	649
	4- Laiklik İlkesinin Korunması	652
D-	Mücadeleci Demokrasi / Mücadeleci Devlet	655
	1- Mücadeleci Demokrasi Anlayışı	655
	2- Avrupa Konseyi'ne Üye Devletlerde Mücadeleci Demokrasi Uygulamaları.....	657

3- Türkiye’de Siyasal Parti Yasaklarının Genel Görünümü	660
III- TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜ ÖZGÜRLÜĞÜ.....	661
A- Demokrasi ve Toplantı Özgürlüğü.....	661
B- Bildirim Verilmeden Yapılan Toplantılar	662
C- Ertelenmiş veya Yasaklanmış Toplantılar	665
D- Toplantı Mekanı, Zamanı ve Süresi ile İlgili Yasaklar.....	667
E- Toplantılara Müdahale Edilmesi	669
Kamu Düzeninin Korunması Amacıyla Müdahale.....	669
Orantısız Müdahale ve Kötü Muamele Yasağı.....	671
Müdahalede Biber Gazı Kullanımı	672
F- Toplantı Özgürlüğü Üzerine Bir Tespit ve Değerlendirme.....	673
KAYNAKLAR.....	675